

תיבה 4: נתוני הכנ"רית ביחס לעסקים שהם תאגידים – תמונה ממשבר הקורונה

- התיבה בוחנת את השינויים בתיקי חדלות הפירעון של תאגידים בישראל כפי שהם מתבטאים במאגר כונסת הנכסים הרשמית (להלן: נתוני הכנ"רית). מהנתונים עולה כי החל מחודש ספטמבר 2019, שבו נכנס לתוקף חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח – 2018, השם דגש על השיקום הכלכלי של החייב וקידום ההסדר עם נושיו, עלה מספר התיקים שנפתחו לעסקים שהם תאגידים. בשלב זה לא ניתן לזהות בנתוני הגידול במספר התיקים את השפעתו של משבר הקורונה בנפרד מהשפעת התיקון לחקיקה.
- הנתונים מרמזים על התמתנות בפתחת תיקים על ידי גופים פיננסיים במהלך החודשים מרץ עד דצמבר בשנת 2020. ייתכן כי שיקולי מוניטין הנוגעים להתנהלות הוגנת, גמישה ורגישה מול חייבים בזמן משבר¹, ותוכניות הסיוע לעסקים שהופעלו באמצעות המערכת הבנקאית, בכלל זה דחיית תשלומי הלוואות לבנקים², תרמו למי-תון בפתחת תיקים על ידי גופים פיננסיים יחסית לנושים אחרים, ובכך סייעו לייצוב המגזר העסקי.
- בחינה רב-שנתית לפי ענפים מלמדת כי בשנת 2020 עלה מספר הבקשות לפתיחת תיק (מצרפי לחודשים ינואר עד ספטמבר) בענפי התיירות והאירוח, המשקאות והמזון והמסחר הקמעונאי, ובשנת 2021 עלה מספר הבקשות בענף הבינוי.

מחודש ספטמבר 2019 עד ספטמבר 2021 התחוללו שינויים רגולטוריים וכלכליים דרמטיים, שלכל אחד מהם יכלה להיות השפעה על הגידול במספרם של תיקי חדלות הפירעון; בחודש ספטמבר 2019 נכנס לתוקף חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח – 2018 (להלן: החוק)³, השם דגש על השיקום הכלכלי של החייב וקידום ההסדר עם נושיו; במהלך הרבעון הראשון של שנת 2020 פרץ משבר הקורונה, שהתברר כי הוא חסר תקדים במורכבותו וחומרתו; תוכניות הסיוע, שנועדו לאפשר לעסקים לצלוח את המשבר, עוצבו ונכנסו לתוקף החל באפריל 2020. תוכניות כגון הלוואות בערבות המדינה, הלוואות מוניטריות לבנקים לשם העמדת אשראי לעסקים קטנים ודחיית תשלומי הלוואות במערכת הבנקאית הופעלו באמצעות הערוץ הבנקאי; הוראת שעה – נגיף הקורונה החדש, התשס"א א 2021 (תיקון קורונה לחוק חדלות פירעון) נכנסה לתוקף במרץ 2021. מטרתו של התיקון הייתה לייצר מסלול ייעודי של עיכוב הליכים לתקופה של שלושה חודשים לכל היותר לחייבים שביקשו הגנה מנושים ושהות לצורך גיבוש הסדר חוב.

מהנתונים עולה כי החל מחודש ספטמבר 2019, שבו החוק החדש נכנס לתוקף, עלה מספר התיקים שנפתחו לעסקים שהם תאגידים. בשלב זה לא ניתן לזהות מהנתונים המספריים את השפעתו של משבר הקורונה בנפרד מהשפעת התיקון לחקיקה (איור 1).

כדי לבחון את יתר ההשפעות תייגנו את התיקים לכאלה שבהם לפחות אחד הנושים הוא גוף פיננסי (לרוב בנק) ולכאלה שבהם לפחות אחד הנושים הוא נושה פרטי⁴ (איור 2), וחישבנו את שיעור התיקים שנפתחו בכל חודש מסך התיקים (להלן: שיעור התיקים). בפילוח זה מצאנו כי שיעור התיקים שבהם אחד הצדדים הוא גוף פיננסי ירד ברבעון השני של שנת 2020, במקביל להפעלת תוכניות הסיוע. בשנת 2021 שיעור התיקים שנפתחו אשר בהם אחד הנושים הוא גוף פיננסי שב ועלה, תוך שניכרת ירידה זמנית בשיעור התיקים ברבעון הראשון (במקביל לדיונים בוועדת הכנסת עד לכניסה-לתוקף של תיקון הקורונה לחוק חדלות הפירעון).

¹ ראה גם, מכתב המפקח על הבנקים למערכת הבנקאית בנושא לקוחות שנקלעו לקשיים בשל משבר הקורונה מיום 24/6/2020; מכתב המפקח על הבנקים למערכת הבנקאית בנושא סיוע ללווים לנוכח ה"גל החמישי" מיום 29/12/2021

² המתווה גובש ביום 7.5.2020 ומאז הוארך והורחב.

³ חוק חדלות פירעון ושיקום כלכלי, התשע"ח – 2018 נכנס לתוקף ביום 15.9.2019. החוק שם דגש על שיקומו הכלכלי של החייב לטובת תועלת משקית כללית, השאת ערך נכסי החייב בכדי להקטין את הפגיעה האפשרית שתיגרם לנושים כתוצאה מחדלות הפירעון, והגברת הוודאות והיציבות של הדין, קיצור הליכים והפחתת נטל בירוקרטי.

⁴ תיק יכול להימנות בחלוקה זו פעמיים אם בקרב הנושים יש לפחות בנק אחד ופרטי אחד. לכן הסך אינו מסתכם ל-100% אלא ליותר.

אמנם מדובר במספרים נמוכים, אך הנתונים מרמזים על התמתנות בפתיחת תיקים על ידי גופים פיננסיים בחודשים מרץ עד דצמבר 2020. ייתכן אפוא שתוכניות הסיוע לעסקים, אשר הופעלו באמצעות המערכת הבנקאית, ובכללן דחיית תשלומי הלוואות לבנקים, תרמו למיתון בפתיחת תיקים על ידי גופים פיננסיים ביחס לזו של נושים אחרים, ובכך סייעו לייצוב המגזר העסקי. על כך עשויים להתווסף גם שיקולי מוניטין הנוגעים להתנהלות הוגנת, גמישה ורגישה מול חייבים בזמן משבר.⁵

בחינה רב-שנתית של נתוני הכנ"רית לפי ענפים מלמדת כי בשנת 2020 עלה מספר הבקשות לפתיחת תיק (נתון מצרפי לחודשים ינואר – ספטמבר) בענפי התיירות והאירוח, המשקאות והמזון ומסחר קמעונאי, וכי בשנת 2021 עלה מספר הבקשות בענף הבינוי (איור 3). בחינת הנתונים לאורך תקופה רב-שנתית לפי ישובים מצביעה על עלייה קלה בממוצע היומי של מספר הבקשות לפתיחת תיק בתקופת משבר הקורונה ביישובים ערביים (איור 4). חלוקת הנתונים לערים מרכזיות וערים שאינם מרכזיות⁶ מעלה כי בחודשים נובמבר 2019 עד ינואר 2021 הגידול במספר הבקשות לפתיחת תיקים בערים שאינם מרכזיות היה גבוה יותר לעומת הגידול במספר הבקשות לפתיחת תיקים בערים מרכזיות⁷ (מגמה זו מתהפכת לאחר חודש מאי 2021) (איור 5).

⁵ ראה גם, מכתב המפקח על הבנקים למערכת הבנקאית בנושא לקוחות שנקלעו לקשיים בשל משבר הקורונה מיום 24/6/2020; מכתב המפקח על הבנקים למערכת הבנקאית בנושא סיוע ללווים לנוכח ה"גל החמישי" מיום 29/12/2021

⁶ ערים מרכזיות בניתוח זה מתייחס לעשרת הערים הגדולות בישראל (מבחינת גודל אוכלוסייה) - ירושלים, תל אביב-יפו, חיפה, ראשון לציון, פתח תקווה, אשדוד, נתניה, באר שבע, בני ברק וחולון. החלוקה התבססה על נתוני ישוב התאגיד.

⁷ חלוקה פנימית של קבוצות התיקים שנפתחו בערים מרכזיות ולא מרכזיות לתת קבוצת התיקים שבהם לפחות אחד הנושים הוא נושה פיננסי לא הצביעה על קשר בין הגידול במספר הבקשות בערים שאינם מרכזיות בתקופה האמורה לכך שנושה פיננסי השתתף בפתיחת תיק.

